

האוניברסיטה האסלמית – עזה
מכון לפיתוח קהילות - שרות בקהילה

תוכנית התמחות בשפה העברית ושיטות הוראה

עבודת מחקר בשם :

השפעת השפה האנגלית על השפה העברית

הכנה של הסטודנט : פאתן סליים איוב .

מוגש ל : אדון סובחי בהלול .

2014

הקדשה

אני מקדישה עבודתי זהו ל :

* משפחתי הנפלאה "האל ישמור עליהם".

* המורים היקירים שעזרו לי במהלך תקופת הלימודים .

* לכל אחד עזר לי להשיג מטרות העבודה הזו .

* לחברים וחברות שלי .

• **בעיות המחקר :**

1. איך השפה העברית הושפעה בשפה האנגלית ?
2. מה הן המילים שהשאילו משפה האנגלית לעברית ?

• **שאלות המחקר:**

1. האם יש שאילת אוצר מילים משפה האנגלית בשפה העברית ?
2. האם יש אוצר מילים משותף בין שתי השפות במספר תחומים או תחום מסוים ?
3. האם העברית כל כך עניה באוצר מילים וזה גרם לשאילה מאנגלית ?
4. האם יש סלנגים משותפים בין שתי השפות ?

• **השערות המחקר :**

1. כן .יש שאילת אוצר מילים מאנגלית לשפה העברית .
2. כן .יש אוצר משותף בין שתי השפות בכל התחומים .
3. כן . העברית כל כך עניה באוצר מילים וזה גרם לשאילה מאנגלית.
4. כן . יש סלנגים משותפים בין שתי השפות .

• **מטרת המחקר :**

1. כדי להכיר את המילים שנכנסו מאנגלית לשפה העברית .

הקדמה

השפה העברית היא אחת השפות העתיקות ביותר שעדיין בשימוש על ידי מדינה מודרנית, אבל אם עברית יהודי שחי לפני 3,000 שנים עברו מגיע לביקור בישראל הוא לא מבין מילה בעברית המודרנית. עברית עברה תמורות אינסופיות במשך הדורות והגלות של העם היהודי, הטפטוף והתרגום של מילות חדשות מארצות מגוריהם לעברית, הייתה השפעה משמעותית על השפה המדוברת הנוכחית.

שפות משתנות עם הזמן. בנוסף שפה יכולה במשך הזמן להתפצל לשפות אחדות עקב נדידות של עמים, או שינוי בתנאים התרבותיים או הגאוגרפיים. ראשיתה של הבלשנות ההיסטורית בזיהוי קשרים בין שפות באמצעות איתור קווי דמיון ביניהן, ותיאור שיטתי של ההבדלים ביניהן.

האנגלית השפיעה על העברית בשתי תקופות. ראשית, בשנות המנדט הבריטי (1917-1948). בתקופה זאת ניכרה השפעה של האנגלית על העברית בעיקר באימוץ של מושגים טכניים: מונחים מאותה התקופה בתחומי הרכב, הספורט והימאות נמצאים בשימוש עד היום.

התקופה השניה שבה ניכרת השפעה של האנגלית על העברית החלה בשנות הששים והיא נמשכת עד היום ובעוצמה גוברת. השפעה זאת נובעת מהדומיננטיות של ארה"ב בעולם ובחשיבותה הרבה למדינת ישראל. מעמדה של האנגלית התחזק בשנים אלה, בכל העולם כשפת התרבות, הדיפלומטיה והמדע והיא משפיעה על רוב שפות העולם, ובוודאי גם על העברית. ההשפעה על העברית ניכרת לא רק בשאילת מילים וביטויים מאנגלית אלא גם בשינויים במבנה המשפט ובמשמעות המילים.

תופעה כלל עולמית היא ריבוי המילים והצירופים מן האנגלית, השפה היוקרתית המשמשת מודל לחיקוי. קודים תרבותיים, שעוצבו בארצות אירופה, עוברים אלינו בתיווך מסורת של דוברי אנגלית. לצד השאילה הישירה קיימת שאילת מטבעות לשון ותרגומי שאילה.

השאילה הישירה ניכרת בתחום הבידור והתקשורת יותר מבתחומים אחרים. תרגומי השאילה מעידים על חדירת הלשון המדוברת ללשון העיתונאית.

• איך עוברת השפעת האנגלית ובאלו תחומים ?

ההתערבות הגלויה של האנגלית בהשפה העברית היא בתחומי השאילה הלקסיקלית ותרגומי השאילה.

שני סוגי השאילה האלה שימשו בעברית מראשית תחייתה כדי להתאים אותה לעולם ולחברה שבה הם חיים.

בכלל, השפעה של לשון אחת על זולתה נעשית בשתי דרכים:

משמע שאילה של מילה זרה על צורתה ועל שאילה לקסיקלית. לכל לשון אחת קולטת מרעותה מילים כהווייתן וכצורתן משמעותה.

היותר בהתאמות קלות להגייתה של הלשון הקולטת. דרך זו זכתה לכינוי יבוא גלוי 'בנדויד, תשכ"ז. המילים הזרות בעברית מקורן על פי רוב' מיוונית ומלטינית והן משמשות בשפות אירופיות רבות. הן נחשבות לנטע זר בלשון הקולטת מטעמים אטימולוגיים ומורפולוגיים. הן אינן נטמעות במש בץ העברי ונוטות להתחמק מצורות דקדוקיות כגון גזירת פעלים. נטייה בכינוי קניין. יש שמילים זרות נסתגלו גזירת צורות סמיכות. כגון טלפן. למערכת הדקדוקית של העברית, וניתן לגזור מהן פעלים, טרפד, נטרל, קטלג או שמות פעולה הנגזרים מבניינים אלה, כגון, נטרול, נרמול, טרפוד.

נציין שבספרות הבלשנית הגרמנית קיימת הבחנה בין מילה שאולה – להנוורט כתופעה היסטורית למילה זרה – Fremdwort – כתופעה סינכרונית בת זמננו. המילה הזרה עוברת מלשון ללשון ללא שינויים, ואילו המילה השאולה הייתה מלכתחילה זרה אך היא הותאמה לסביבתה הלשונית החדשה במבטא, בכתוב ובחטעמה. כך שאפשר לראותה כאילו עברה אינטגרציה.

מילים שאולות רבות חדרו ללשונו בתקופת המקרא מאכדית, מאשורית מיוונית, מלטינית ומפרסית, ובימי וממצרית, וללשון חז"ל – מארמית, הביניים חדרו לעברית מילים מערבית..

תרגום שאילה (Calqu) בתרגום שאילה קליטת המילים נעשית ב בעקיפין ויש בה יצירה מחדש מחומר הקיים בלשון, אך בדמות הלשון הזרה) לפי קוטשר, תשכ"ה. (דרך זו זכתה לכינוי 'יבוא סמוי) 'בנדויד.

תשכ"ז. (דוגמאות לתרגומי שאילה: גן ילדים, סופ שבוע, ירח דבש, עיר תחתית, נקודת ראות, הסלמה, כתוצאה מ...-בדרך זו נוספו מילים רבות ללשונו בתקופת ימי הביניים כשהורגש צורך במושגים מופשטים בלשון. אז נוצרו תרגום מן הערבית מילים כגון מצפון, היגיון, מציאות.

• עמדות כלפי חזירת האנגלית לעברית :

בלשנים רבים עוסקים בהתערבותה של האנגלית כשפת התקשורת הרחבה בלשונות שונות ובעמדות כלפיה. בהם: האוגן בספרו על האקולוגיה של הלשון (1972) פישמן במאמרו על התפשטות האנגלית בישראל (1977) מקי שכתב על הצרפתית (1979) מסנורי שכתב על מילים אנגליות שחדרו ליפנית, וכן מורי (1985) וורדהוף (1986) לשונות אינן נותרות על עומדן. 'נוספות מילים כדי לציין תכנים באופן כללי, חדשים, רעיונות חדשים, גישות חדשות. המילים הזרות מקבילות לחידושים חברתיים ולערכים חברתיים, הן האספקלריה של החברה.

במסחר קיימת גישה המעודדת שימוש באנגלית. לפי גישה זו, מוצר מושך יותר אם יש לו עטיפה זרה. במדורי פרסומת, בידור וספורט מופיעים מילים כסטיקרים וגימיקים, קבוצות פייבוריטיות, ריבאונד, אסיסט, נוק אאוט, שואו ביזנס, קאנטרי קלאב, מערכת סאונד, קמבקים של סלבריטיס - וזאת בנוסף לסטייקים, המבורגרים, ג'אנק טייק אווי פוד...פוד, פאסט פוד ומומחי לשון רואים בתופעה ביטוי לפלישת תרבות זרה, אנגליזציה. להשפעה זו נוצרו מונחים כמו: hebrish, engrew, franglais, בלום, קולקה, אולשטיין: 1988, המונח האחרון הוא לגבי חזירת האנגלית לצרפתית. (יצחק בן נר, בספרו מלאכים באים, (1987) מכנה את העברית הבלולה הזאת 'אנגרית' ומביא לה שפע דוגמאות.

שלמה מורג (1988) סבור שתופעת האנגור - לדוגמה: סווצ'רים, בוהריים) תרגום של (brunch אינה משקפת רק תהליך במישור הלשוני אלא גם שינוי משמעותי בתחום מתוך מדובר בשאילה מתוך התבטלות עצמית, לדעתו, החברתי והתרבותי, פרובינציאליות.

לדברי הסופר אהרון אמיר, העברית הפכה לשפחה והאנגלית לגבירה. ביטויים כמו: על הפנים, נחזיק לכם אצבעות, רואים עין בעין, עשו לי את היום – כל אלה הם תרגומים מאנגלית. אלה חותרים תחת מבני השפה ומאיימים על שלמותה ועל בריאותה. אף הסופר אהרון מגד טוען בישיבת המליאה באקדמיה שמה שמסכן את בריאות הלשון אלה ביטויים שמזדחלים לתוך העיתונות והתקשורת ומכרסמים אותה מבפנים: סיטי מרקט, סלבריטיז, קייטרינג, טורס, קאמבק, אאוט, אין, התאזרחו בשפה כאילו אין לנו יכולים למצוא שם עברי שיביע אותו דבר.

התקבולת המדויקת המתהווה בין ביטוי אנגלי ובין ביטוי עברי, כמו מסביב לשעון במקום יומם ולילה, בשבוע האחרון במקום בשבוע שעבר, זו הנקודה במקום זה העניין, שהאנגלית' מהפנטת' את דוברי לדעת המתרגם והמרצה אמציה פורת, גורמת, העברית

והם לכודים בה ואינם מסוגלים להיחלץ ולשחרר ממנה את חשיבתם.

ולדברי הסופרת שולמית הראבן על העברית המתאנגלות, (1995) יש היום בעולם השתלטות של האנגלית על כל הלשונות והתרבויות. הבעיה בכך היא שלשון היא מערכת נורמטיבית, ויותר מכך היא זהות. יש לה עומק תרבותי שבתוכו היא מתקיימת. אפשר להחליט שאין מקום בעולם לתרבויות נפרדות, ואנחנו חיים בעולם קוסמופוליטי. אבל לפני שמחליטים להשתמש בלשון החזקה ביותר בעולם, צריך לדעת למה אנחנו גורמים בכך.

• התחום העיקרי - בידור ותקשורת:

המילה באנגלית	המילה בעברית
Audition	אודישן
Eighties	אייטיז
Rating	רייטינג
Playboy	פלייבוי

Show	שואו
Pub	פאב
Record	רקורד
Spin	ספין
Disk	דיסק
Media	מדיה
Date	דייט
Trance	טרנס
Cinematheque	סינמטק
Frame	פריים
Small talk	סמול טוק
Special	ספיישל
Statistical	סטטיסט
Sound	סאונד
Medium	מדיום
Talk show	טוק שואו
Ton	טון
Winner	ווינר
Drink	דרינק
Happening	הפנינג
Happy End	הפי אנד
Chat	צ'אט
D – J	די-ג'יי
Tenor	טנור
קמבק	קמבק
Country Club	קנטרי קלאב
Close-up	קלוזאפ
Club	קלאב

Cocktail	קוקטייל
Comics	קומיקס
Item	אייטם
Discotheque	דיסקוטק
Jingle	ג'ינגל
Gimmick	גימיק
Blind Date	בלינד דייט
Action	אקשן
Effect	אפקט
Talk show	טוק שואו

• כלכלה וכספים :

המילה באנגלית	המילה בעברית
Overdraft	אוברדראפט
Business	ביזנס
Upgrade	אפגרייד
Bonus	בונוס
Boss	בוס
Bar	בר
Shopping	שופינג
Charter	צ'רטר
Clines	קליינס
Trade	טרייד
Plus	פלוס
Selector	סלקטור
Minus	מינוס

City	סיטי
Supermarket	סופרמרקט
Start Up	סטארט אפ
Terminal	טרמינל
Barman	ברמן
High Tech	הייטק
Tip	טיפ
Acre	אקר
Dealer	דילר
Carver	קרברו
Deal	דיל
Job	ג'וב

• הווי וחברה :

המילה באנגלית	המילה בעברית
Out	אאוט
Walden	וולדן
Tripp	טריפ
Homeless	הומלס
Hamburger	המבורגר
Homosexual	הומוסקסואל
Duplex	דופלקס
Jogging	ג'וגינג
Junk Food	ג'אנק פוד
Integrity	אינטגריטי
Outsider	אאוטסיידר

Jungle	ג'ונגל
Baby Sitter	בייביסיטר
After	אפטר
AIDS	איידס
Lite	לייט
Captain	קפטן
Campus	קמפוס
Clines	קליינס
Catering	קייטרינג
Copywriter	קופירייטר
Complex	קומפלקס
Cadre	קאדר
Park	פארק
Fast Food	פאסט פוד
Sport	ספורט
Sandwich	סנדוויץ
Steak	סטייק
Slams	סלמס
Trend	טרנד
Loser	לוזר
Stereotype	סטריאוטיפ
Single	סינגל

• מילים ביטחון ופוליטיקה :

המילה באנגלית	המילה בעברית
Act	אקט

Bunker	בונקר
Deadline	דד ליין
Terrorism	טרור
Trigger	טריגר
Lobby	לובי
Linz	לינץ
Sticker	סטיקר
Session	סשן
Patriot	פטריוט
Panel	פאנל
Partner	פרטנר
Primaries	פריימריז
Cabinet	קבינט
Concept	קונספט
Consensus	קונצנזוס
Kitbag	קיטבג
Campaign	קמפיין
Campaigner	קמפינר
Ritual	ריטואל

• מילים טכנולוגיה :

מילה באנגלית	מילה בעברית
Exhaust	אגזוז
Internet	אינטרנט
Email	אי מייל

Astronaut	אסטרונוט
Blender	בלנדר
Rex	רקס
Geek	גיק
Video	וידאי
Wax	וקס
Toaster	טוסטר
Tuner	טיונר
Timing	טיימינג
Tape recorder	טייפ
Phone	טלפון
Tester	טסטר
Transistor	טרנזיסטור
Modem	מודם
Microwave	מיקרוגל
Mess tin	מסטינג
Switch	סוויץ
Mskintef	מסקינטייפ
Stopwatch	סטופר
Starter	סטרטר
Sponsor	ספונסר
Spectrum	ספקטרום
Pedal	פדאל
PlayStation	פלייסטיישן
Fax	פקס
Factor	פקטור
Front	פרונט
Parameter	פרמטר

Code	קוד
Compact	קומפקט
Disk	דיסק
Clutch	קלאץ
Radio	רדיו

• מילים האופנה :

המילה באנגלית	המילה בעברית
Old-fashioned	אולד פשן
Elegant	אלגנט
Jeans	ג'ינס
West	ווסט
T-shirt	טישרט
Lipstick	ליפסטיק
Mini	מיני
Maxi	מקסי
Model	מודל
Stylist	סטייליסט
Sweatshirt	סווציר
Sale	סייל
Kitsch	קיטש
Poster	פוסטר

השפעת אנגלית על הסלנגים :

ההשפעה המסורתית של האנגלית על העברית למשלביה השונים היא בדרך של שאילה באמצעות תרגום. למשל, הפועל Burn פירושו לשרוף או לצרוב. לאחרונה Burn משמש גם במשמעות "להעתיק דאטה לתקלי טור" וכך הורחבה בעברית

משמעות המילה "לצרוב". הביטוי Burn the road פירושו בסלנג האמריקני "לנסוע במהירות רבה", והביטוי מופיע בלבוש עברי: "לשרוף את הכביש". על פי המילון של ישראל אפרסר להצביע על מילים לא מעטות בקבוצה הזו. למשל, השימוש ב"משהו" כסופרלטיב, במשמעות "מצויין, מעורר התפעלות", תוך הדגשת המילה, מושפע ככל הנראה על ידי השימוש הדומה Something-ב באנגלית. "כריש" במשמעות החיובית של מי שבולט בתחמומו חדר לעברית בעשור האחרון בעקבות Shark "פרגית" לציון נערה צעירה וסקסית. מילת סלנג עם ותק מסוים, היא ככל הנראה תרגום של Chikie כך הפועל "לחלוב", כסף או מידע, או To oil - "לשמן", לצורכי שוחד. הביטוי To milk - הכה ישראלי "מה אוכל אותך" הושפע מ-What's eating you-מ האנגלו-אמריקני.

מילון הסלנג מגלה את מקורם של מאות ביטויים, ניבים ופתגמים שהגיעו לעברית מהאנגלית באמצעות תרגום (ראו משמאל), חלקם בתיווכה של היידיש. בדרך כלל המקור נשכח, ולישראלים רבים נדמה שהם הצטרפו לעברית במעמד הר סיני. כמה דוגמיות: רגליים קרות (Cold feet), רודף שמלות (Skirt chaser), סוס מת (dead horse) בטן מלאה (Bellyful), עושה גלים (Make waves) ועוד עשרות רבות. Not really הנפוץ הוליד שני ביטויי סלנג עבריים: "לא ממש" ו"לא באמת". יש ביטויים שעברו שיפוץ קל כמו "חרושת שמועות" שמקורו "Rumor mill" (טחנת שמועות), או ביטויים מעורבים כמו "פיוז קצר" שמקורו "Short fuse" ביטויים אחרים נוצרו ככל הנראה בסלנג הישראלי ובסלנג האמריקני במקביל, כמו "פרה" ("Cow") ככינוי לאישה שמנה, "הרוג" (Dead) במשמעות עייף מאוד. "פסיכי" מזכיר את Psycho האמריקני, "לעשות עיניים" מבטא רעיון דומה ל "Give someone the eye" במשמעות של רמיזה מינית, ו"אבו ארבע" הממושקף נולד בארץ הקודש כפי ש-Four eyes הוא הקסוקר האמריקני.

מילים וביטויים מתורגמים קיימים בעברית כתופעה רחבה כבר עשרות שנים. התופעה הגורפת והמעניינת של שני העשורים האחרונים היא החדירה הישירה של האנגלית כמות שהיא, ללא תרגום, אל השיח הישראלי. התופעה אינה חדשה, אך מספר המילים באנגלית בסלנג העברי הוותיק היה מצומצם, ובדרך כלל בהשפעה בריטית, כמו "אפטר" (חופשה קצרה), "פיפטי פיפטי", "הו הא" שבצבא הבריטי

פירושו היה "מהומה", ואחרות. ותיקות יחסית הן בלק אאוט. קינגסייז, גרופי.
בולשיט ואחרות.

מתישהו נשבר המחסום. התרבות האמריקנית התנחשלה אל החברה הישראלית
באמצעות הטלוויזיה, הפופ, ההיי-טק, העלייה הדרמטית בנסיעות לחו"ל. המחיצות
נשברו, והאידיאולוגיה הסמויה שלפיה יש לדבר בעיקר עברית, שממילא לא חלה על
הסלנג, התפוגגה. הדגמתי את התופעה במדור הקודם ("הזירה הלשונית",
25.4.03). אבל זה היה רק הפרומו (אופס). בדרך כלל אלה מילים בודדות הצצות
במשפט בעברית, כמו טרנד, סוויץ' ("צריך לעשות סוויץ'"), גרופי, פריק, לוזר
(הונצחה בפוליטיקה), ג'אנק ועוד מאות רבות, שהניסיון לתעד אותן דומה לכלב
הרץ אחרי זנבו. "סלבריטי" היא באנגלית מילה תקנית, אבל המילון מספר לנו כי
הקיצור "סלב" קיים בסלנג האמריקני כמו בעברי. מילות קריאה לא מעטות
שמקורן ברחובות מנהטן נשמעות ברחוב העברי, דוגמת גוש, שיט, בינגו ועוד.

• סלנגים אמריקני :

Afraid of ones shadow - מפחד מהצל של עצמו

Tail between the legs - עם הזנב בין הרגליים

The ball is in your court - הכדור במגרש שלך

Eat like a horse - אוכל כמו סוס

Before you can say Jack Robinson - לפני שתגיד ג'ק רובינזון

Break the ice - לשבור את הקרח

Have him by the balls - מחזיק אותו בביצים

Caught with his pants down - נתפס עם המכנסיים למטה

Cut corners - לעגל פינות

כמו תפוח אדמה לוהט - Like a hot potato

לרדת על מישהו - Get down on somebody

לעלות על העצבים - Get on someone's nerves

תן לי צלצול - Give me a ring

שמור על פרופיל נמוך - Keep a low profile

לבעוט כלפי מעלה - To kick upstairs

מגרד את תחתית החבית - Scrape the bottom of the barrel

לשחק לידיים שלו - Play into someone's hands

מפי הסוס - From the horse mouth

לקחת עם גרגיר מלח - Take with a grain of salt

מקורות

הראבן, ש. (1995). (האנגלית אינה מתעברת - העברית מתאנגלת).

מוצ'ניק, מ. (1994). (השפעת הלעז על העברית בת זמננו)

פישרמן, ח. (1986). (מילים זרות בעברית בת זמננו)

קדרי מ"צ. (1993). (הלעז בעברית)

קנטור, ה. (1993). (אקולוגיה לשונית, בלשנות עברית).

שוורצולד א. (1998). (משקל ההשפעה הזרה בעברית)

Fishman, J. A. & Cooper, R. E (1977). **The Spread of English.**

Fishman, J. A. (1971). **National languages and languages of wider communication in developing nations.**

Fisherman, H. (1972). The Official languages of Israel. **Language behavior papers.**

Haugen, E. (1972). **The Ecology of languages.**

Masanori, H.(1979). Sociolinguistic Aspects of Word borrowing, in **Sociolinguistic studies in language contact.**

Wardhaugh, R. (1986). **An Introduction to Sociolinguistics.**

Lado, R (1957) . **Linguistics across cultures.**

אינדקס

1. הקדשה 2
2. בעיות ושאלות והשערות המחקר 3
3. הקדמה 4
4. איך עוברת השפעת האנגלית ובאלו תחומים ? 5-6
5. עמדות כלפי חדירת האנגלית לעברית 6-7
6. ההשפעה בתחום הבידור ותקשורת 7-8-9
7. ההשפעה בתחום הכלכלה וכספים 9-10
8. ההשפעה בתחום ההווי וחברה 10-11
9. ההשפעה בתחום ביטחון ופוליטיקה ..... 12 -11
10. ההשפעה בתחום ה טכנולוגיה 12-13-14
11. ההשפעה בתחום האופנה 14
12. השפעת אנגלית על הסלנגים 14-15-16
13. קצת מהסלנגים המשותפים 16-17
14. מקורות 18